

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'ז

ערב שבת קודש
פרשת ויצא
ה' בכסלו התשע"ד

יוצא לאור על ידי
מכון ליובאוויטש שעל ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

"יו"ד כסלו הוא זמן הלידה של חסיד, י"ט כסלו היא הברית; בין יו"ד וי"ט כסלו היא הלידה¹³. ההתחלה היא מי'. התועדות חסידית היא לידתו של חסיד¹⁴."

המבואר בלקוטי דיבורים דלהלן ש"יו"ד כסלו הוא זמן הלידה של חסיד", ושהתועדות חסידית היא הלידה של חסיד (משיחת ש"פ ויצא תשמ"ד – לקוטי שיחות כרך כה עמ' 353 הערה 49).
13) וכיוון שהברית היא ביום השמיני, הרי שהתועדות נמשכה שלושה ימים, והלידה "נסתיימה" ב"ב כסלו.
14) לקוטי דיבורים ח"ג עמ' 976. ספר המנהגים עמ' 90. כפל הלשון צריך ביאור. ואולי הכוונה שהתחלה היא ביו"ד, שעניינה ביטול.

נ"ע ממאסרו בוויטבסק בשנת תקפ"ז¹¹, והוא יום שמחה לאנ"ש, ואין אומרים בו תחנון. ונוהגים לערוך התועדות ברוב עם¹².

11) ואף שבש"פ ויצא, ט' כסלו תקפ"ז, נתבשר על גאולתו (ספר התולדות הנ"ל, עמ' 113) – לא נקבע בשעתו יום זה ליו"ט כמו בחג הגאולה י"ב תמוז שהוא יום בשורה, כשם שחג הגאולה הזה עצמו לא נקבע כל כך, לפי שבשנה שלאחריה נסתלק אדמו"ר האמצעי, כמבואר בקונטרס 'בד קודש' הוצאת קה"ת.
12) לוח כולל חב"ד. פרשת המאסר והגאולה – במבוא לקונטרס 'בד קודש' הנ"ל, ב'ספר התולדות – אדמו"ר האמצעי הנ"ל, פרק ח. 'רשימות' חוברת סט, ובספר דלהלן.
בשנת תשנ"ח יצא לאור תיק המסמכים הממשלתי בקשר למאסר והגאולה ("מאסר וגאולת אדמו"ר האמצעי", בהוצאת קה"ת ואגודת שמי"ר), ועיי"ש עמ' 223-231, וצ"ע.
להעיר מהשייכות המיוחדת דהתועדות חסידית ליו"ד כסלו – ע"פ

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש, פרשת ויצא

תקפ"ח⁵.

יום התועדות.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד תורתו של בעל יום-ההולדת וההילולא, ובאופן ד'רחובות הנהר'⁶.
(ב) בעבודת התפילה.

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו⁷.

(ד) לקיים התועדות של שמחה, בה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות⁸. ולדבר גם בקשר להכנות כדבעי להתועדויות ד"ט כסלו, ולהמשיכן בהתועדויות דחנוכה⁹.

פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים⁷.
בתפילת מנחה אין אומרים תחנון¹⁰.

יום רביעי

י' בכסלו

חג הגאולה - בו נשתחרר כ"ק אדמו"ר האמצעי

(5) פרשת חיי והסתלקותו נדפסו ב'ספר התולדות - אדמו"ר האמצעי' הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו.

(6) שיחות קודש תשנ"ב עמ' 382. ובלקוטי שיחות כרך כא עמ' 296. בקשר לב' ניסן, גם: ללמוד על-כ"פנים פרק משנה אחד המתחיל באות אחת משמו הקדוש.

(7) ע"פ 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286. מוגה, בקשר לכ"ד טבת.

(8) ע"פ הוספות לשיחה הנ"ל - שם עמ' 292. וראה לקוטי שיחות כרך כא עמ' 276.

(9) שיחות קודש תשנ"ב ח"א עמ' 389.

(10) לוח כולל-חב"ד.

בקריאת התורה קוראים תמיד את השם "יששכר" בש"ן אחת¹.

הפטרה: "ועמי תלואים... על תלמי שדי. ויברח יעקב... ובנביא נשמר" (הושע יא, ז יב, יד)².
מוצאי-שבת קודש:

* כשנשלם יום ו' בכסלו השנה, כבר מלאו שלושים יום ל'שאלת גשמים'. על-כן, מתפילת ערבית של מוצאי-שבת קודש ואילך, המסתפק אם שאל 'טל ומטר' אינו צריך לחזור³.

* הערב נמצאים כבר ביממה השביעית מהמולד, וניתן לקדש את הלבנה מבלי להמתין לשבעה ימים שלמים⁴.

יום שלישי

ט' בכסלו

יום ההולדת (בשנת תקל"ד) וההסתלקות-הילולא (בשנת תקפ"ח, ומנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין) של כ"ק אדמו"ר האמצעי רבנו דובער נ"ע, דור שני לנשיאי חב"ד (שנות הנשיאות: תקע"ד -

(1) ראה תורה-שלמה עה"פ (ליח). שיחת ש"פ ויצא תשי"ב ס"א ('תורת-מנחם - התועדויות' (ד) תשי"ב ח"א, עמ' 156. הרבי העיר לבעל-קורא שקרא 'יששכר' בב' שיני"ן, שאומנם יש כמה דעות בזה, ואיך שקוראים - יוצאים ידי-חובה, אבל ע"פ נסתר צריך לבטא בש"ן אחת דווקא). 'בצל החכמה' (יחידויות) עמ' 117-116 (שם ענה הרבי לאדמו"ר מבעלזא ביום ד' אדר-שני ה'תשמ"א, ששאלו אודות "מנהג המקום" בקריאת שם זה - שמעולם לא התערב בכי"ב, ובמילא תלוי הדבר בעובדה מיהו ה'בעל קורא'. וצ"ע). סקירות ודיון בעניין זה בקבצים: 'המעין' תשכ"ז. 'צפונות' גיליון ז.

(2) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

(3) שו"ע אדה"ז סי' קיד ס"י, קצות-השולחן סי' כא סי"א, לוח כולל-חב"ד ז' במרחשון.

(4) ראה המובא ב'התקשרות' גיליון תנד.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ה' בכסלו ה'תשע"ד - י"ב בכסלו ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ה' בכסלו	הלי שכנים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי פרה אדומה פרק יא.	מ"ע רלו.
ש"ק	ו' בכסלו	פרק ד-ו.	פרק יב.	מ"ע רלו.
א'	ז' בכסלו	פרק ז-ט.	פרק יג.	מ"ע רלו.
ב'	ח' בכסלו	פרק י-יב.	פרק יד.	מ"ע רלו.
ג'	ט' בכסלו	פרק יג-יד. הלי שלוחין ושותפין.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק טו.	מ"ע רמה.
ד'	י' בכסלו	פרק ב-ד.	הלי טומאת צרעת.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמה.
ה'	י"א בכסלו	פרק ה-ז.	פרק ב.	מ"ע רמה.
ו'	י"ב בכסלו	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע רמה.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחה	זמן ק"ש	חמה	זריחה	חמה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה								
ו', ה' בכסלו	4.02	4.49	5.11	6.11	8.42	11.24	11.54	4.45.3	5.11	
ש"ק, ו' בכסלו	4.03	4.50	5.12	6.12	8.42	11.24	11.54	4.44.6	5.10	
א', ז' בכסלו	4.04	4.51	5.12	6.12	8.43	11.25	11.55	4.43.9	5.09	
ב', ח' בכסלו	4.04	4.52	5.13	6.13	8.43	11.25	11.55	4.43.2	5.09	
ג', ט' בכסלו	4.05	4.52	5.14	6.14	8.44	11.25	11.55	4.42.6	5.08	
ד', י' בכסלו	4.06	4.53	5.15	6.15	8.44	11.25	11.55	4.42.0	5.07	
ה', י"א בכסלו	4.07	4.54	5.16	6.16	8.45	11.25	11.55	4.41.4	5.07	
ו', י"ב בכסלו	4.07	4.55	5.16	6.17	8.45	11.25	11.55	4.40.9	5.06	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.

*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ויצא	4:09	5:22	4:23	5:23	4:13	5:21	4:27	5:25
וישלח	4:04	5:18	4:19	5:19	4:08	5:17	4:23	5:21

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

האדמו"ר האמצעי

לא ברעש ה'

פעם ביקר בליובאוויטש אחד מגדולי הרופאים, ובעברו סמוך לחצרו של אדמו"ר האמצעי בשעה שאמר מאמר חסידות, התפעל ביותר בראותו מאות אנשים עומדים ומקשיבים ללא תנועה...

(תורת מנחם תשי"ז כרך ג עמ' 53)

מאמר לחתונה...

לאדמו"ר האמצעי הציעו כמה שידוכים, ואמר, שיבחר בשידוך שיוכל לבוא אל הפועל בהקדם יותר, כיון שמשתוקק כבר לשמוע את מאמרי החסידות שיאמר אדמו"ר הזקן בחתונה.

(תורת מנחם תשי"ד כרך א עמ' 203)

יחודא עילאה

אדמו"ר האמצעי היה מאחל לעצמו – שאברכים ההולכים ברחוב ידברו אודות יחודא עילאה ויחודא תתאה.

(תורת מנחם תשי"ד כרך א עמ' 229)

בן חסיד

כאשר היו פונים לאדמו"ר האמצעי בבקשת ברכה עבור בנים, היה לפעמים שולחם לאחיו ר' חיים אברהם, והיה חובש את השטריימל ומברך שיתפקד בבן זכר, בתנאי שיהיה בן זכר וחסיד.

(תורת מנחם תשי"ד כרך ב עמ' 70)

מומי לשמוע חסידות?

אצל אדמו"ר האמצעי היו תקנות. מאחד שאינו מתעסק בעבודת התפילה, אין לשמוע ממנו חסידות. ור' הענדל היה זוכר שלפעמים כאשר היו מגיעים לעיר ופוגשים במישהו שאומר חסידות, היו שואלים: האם ממנו מותר לשמוע חסידות?

(ספר השיחות תש"ו עמ' 18)

אצבע אלוקים

הצמח צדק אמר על אדמו"ר האמצעי: "אם היה נוקף אצבעו לא היה שותת דם אלא חסידות".

(ספר השיחות תרפ"ז עמ' 120)

טבילה ב'מי הדעת' מטהרת מ'ישות'

כל העניינים שלמטה משתלשלים מעניינם למעלה, ומזה מובן שהמאסר למטה היה מצד הקטרוג למעלה, והגאולה למטה הייתה מצד ניצחון וגאולה למעלה • הקטרוג לא היה על עצם עניין החסידות אלא על הריבוי וההרחבה בחסידות שהשפיע אדמו"ר האמצעי • על-די הירידה לעולם לעסוק בעבודת הביורורים זוכים ל"ויפרוץ האיש מאוד מאוד" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. אודות אדמו"ר האמצעי – ידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש (כפי שכבר נדפס⁵) שהבעל שם טוב והמגיד הם בבחינת הכתר, עתיק ואריך, אדמו"ר הזקן – חכמה, ואדמו"ר האמצעי – בינה. עניין הבינה הוא – התרחבות בגלוי, ואכן רואים זאת במאמרי החסידות של אדמו"ר האמצעי, שהם בריבוי התרחבות והסברה. וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶, שבשנים הראשונות לנשיאות של אדמו"ר האמצעי החיו החסידים את נפשם ("חסידים האבן זיך אפגעלעבט") בתורת החסידות.

היה אז אחד מגדולי החסידים שערער על התרחבות החסידות כו'. אמר לו אדמו"ר האמצעי, שלהיותו יורש, יכול הוא ליטול מה שנתן אדמו"ר הזקן!... וגם עניין זה שייך לספירת הבינה – שהרי דינין מתערין מינה⁷.

וכיוון שענייניו של אדמו"ר האמצעי הוא

(5) ראה שיחת י' כסלו תש"ב בסופה (סה"ש תש"ב ריש עמ' 19). וראה גם תו"מ ח"א עמ' 36. וש"נ.

(6) ראה "רשימות" חוברת קפו עמ' 10.

(7) ראה זח"ב קעה.ב. לקו"ת תוריע כו, סע"ב. שה"ש כו.ב. וראה גם תו"מ ח"ב עמ' 135. וש"נ.

א. בשנת תרצ"ג, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהציווי לשחרר את אדמו"ר האמצעי ובאופן שהיו מוכנים לשחררו בפועל, היה ביום השבת, ואז עמד אדמו"ר האמצעי באמצע אמירת חסידות – המאמר דיבורי המתחיל אתה אחד ושמןך אחד. והשחרור בפועל היה ביום הראשון.

עוד אמר אז כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיש ספק אם גאולת אדמו"ר האמצעי היתה בשנת תקפ"ו או בשנת תקפ"ז². אבל, ברשימה שמסר כ"ק מו"ח אדמו"ר³ איתא שהיה זה בשנת תקפ"ז.

וזהו גם מהטעמים לכך שחגיגת יו"ד כסלו לא נקבע ליום טוב כל-כך – כי, כשעמדו לחגוג את חגיגת יו"ד כסלו בשנה הבאה, היה זה כבר לאחרי הסתלקות אדמו"ר האמצעי, בט' כסלו תקפ"ח⁴.

(1) ראה רשימת ה"יומן" דכסלו תרצ"ג נדפס ב"רשימות" חוברת סט עמ' 10.

(2) "רשימות" הנ"ל עמ' 11. וראה גם שיחת י' כסלו תש"א בתחלתה (סה"ש תש"א עמ' 50).

(3) ראה "התמים" ח"ב עמ' פד. קונטרס בד'קודש עמ' 9 בהערה – ע"פ מסורה בבית הרב. וראה גם סה"ש שם בהערה.

(4) ראה "רשימות" חוברת ח' עמ' 21. קונטרס בד'קודש שם. וראה גם סה"ש שם.

* * *

יעקב לא ישן בארבע־עשרה השנים שלמד תורה בבית עבר ובעשרים השנים שעשה בבית לבן. וסימנך: כתיב (תהילים לא) "בידך אפקיד רוחי". יעקב ישן בתוך ה'ידך', כלומר: בין ארבע־עשרה השנים שעשה בבית עבר ("יד") לבין עשרים השנים שעשה בבית לבן ("ך").

(ליקוטי לוייזחק, עמ' שלב)

* * *

מובן מדוע לא ישן יעקב בהיותו בבית־מדרשו של עבר – כי עסק בתורה יומם ולילה, אך מדוע בבית לבן "לא שכב"? אלא עבודתו של יעקב אצל לבן הייתה עבודה רוחנית – בירור ניצוצות הקדושה שהיו אצל לבן והעלאתם לקדושה, עבודה שלבן הארמי התנגד לה. משום כך היה עליו להיות ערני תמיד, כדי להתגבר על לבן הארמי.

(ליקוטישיחות, כרך ג, עמ' 790)

* * *

והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו (כח, יב)

סולם רומז לעבודת הנשמה. כמו הסולם, גם הנשמה – "מוצב ארצה", בגוף גשמי וחומרי, אך "ראשו מגיע השמימה" – היא מושרשת במהותו ועצמותו יתברך. המלאכים עולים ב'סולם' זה – הם מתעלים על־ידי עבודת הנשמה. מאחר שהם מסייעים לנשמות ישראל בעבודתם, ומזככים את תפילתם של ישראל, גם הם מתעלים על־ידי עליית הנשמות.

(המשך תער"ב, כרך ג עמ' א'תנ"א תנא)

והנה ה' ניצב עליו (כח, יג)

הקב"ה בכבודו ובעצמו, כביכול, שומר על הצדיק ואינו מפקיד את שמירתו בידי סתם מלאכים ואף לא בידי אותם מלאכים שנבראו ממצוות הצדיק. זהו שנאמר (איוב ד, יח) "הן בעבדיו לא יאמין, ובמלאכיו ישים תְּהַלָּה". כלומר: "הן בעבדיו" – בצדיקים, "לא יאמין" – לא ייתן הקב"ה אמון לשום מלאך לשומרם, "ובמלאכיו" – אפילו מלאכיו של הצדיק, שנבראו מכוח מצוותיו ויש להם שפע ממנו, "ישים תְּהַלָּה" – גם בהם לא ייתן דיי אמון לשמירת הצדיקים, אלא הוא בכבודו ובעצמו יעשה זאת.

(כתר־שם־טוב סימן שכ עמ' 92)

* * *

"והנה ה' ניצב עליו" – ראשית־יבנות "עניו". לומר לך: דווקא על־ידי ביטול, ענווה וקבלת־עול, ממשיכים בחינת "והנה ה' ניצב עליו". רמז נוסף: 'סולם' רומז לכבש המזבח (מדרש־רבה), והרי בנוגע לכבש נאמר (שמות כ) "ולא תעלה במעלות על מזבחי", "שלא יפסיע פסיעה גסה".

(אור־התורה כרך ה דף תתנ)

המים "שכל גופו עולה בהן"¹⁴ – שכל גופו מזדכך ומתעלה.

ועניין זה נעשה דווקא על־ידי הריבוי שבתורה – כדוגמת המקווה, שאין זה באופן שהמים הם כמידת גופו, אלא באופן שכל גופו מכוסה לגמרי במים, וגם מסביבו יש מים. וכמו כן ברוחניות – שהעצה לעניין הטהרה היא דווקא על־ידי לימוד התורה בשופי, ללא הגבלות.

ועל־פי זה מובנת השייכות דמקווה וטהרה לבינה – כי, מצד הריבוי וההתרחבות שבבינה, שלומד פנימיות התורה ללא הגבלות כלל, נעשה טהור.

וכאמור, שמי שאינו יכול להתמודד עם גסותו וחומריותו, עם העניינים הבלתי רצויים, או אפילו עם ענייני הרשות, אלא שאינם ענייני קדושה שזוהו ענייניו של יהודי – אזי העצה היעוצה היא הטבילה בהריבוי וההתרחבות דבינה דווקא.

ד. באותה התוועדות סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור נוסף¹⁵, שגם בו נזכר אודות אדמו"ר האמצעי:

הסיפור הוא אודות אחד מגדולי החסידים, ר' מיכעלע אַפּאַצ'קער, שהיה עוד אצל רבינו הזקן. אצל ר' מיכעלע היה הרשב"ץ, וממנו הלך לליובאוויטש אל הצמח־צדק. בלכתו לליובאוויטש, שלח ר' מיכעלע על־ידו פדיון להצמח־צדק, והזהירו שלא יקראנו. מצד סיבות שונות לא התאפק הרשב"ץ ופתח את הפדיון, ואחר־כך סבל ("ער האט געהאט צוטאן") בנוגע לבנו יחידו כו', מצד עניין הנ"ל.

כשהגיע הרשב"ץ לליובאוויטש, בלילה קר, נכנס לבית־המדרש, והתיישב – לא במזרח, אלא במערב, בדרום או בצפון – להינפש מטורח הדרך. ויצא הגבאי של הצמח־צדק והכריז: מי הגיע מר' מיכעלע? – אבל רשב"ץ שהתנמנם, לא שמע. כעבור משך זמן יצא הגבאי עוד הפעם, והכריז:

14) עירובין ד, ב, וש"נ.

15) "יומן" הנ"ל — נדפס ב"רשימות" חוברת קפז ס"ע 11 ואילך. וראה גם חוברת קמג עמ' 7 ואילך. וש"נ.

התרחבות החסידות, הרי מובן, שגם המאסר והגאולה היו בנוגע לעניין זה:

כל העניינים שלמטה משתלשלים מעניינם למעלה. ובנדון דידן, המאסר למטה היה מצד הקטרוג למעלה, והגאולה למטה היתה מצד הניצחון והגאולה למעלה⁸.

ובמה התבטא הקטרוג והניצחון – בעניין התרחבות החסידות, דהיינו, לא בנוגע לעצם עניין החסידות, אלא בנוגע להתרחבות החסידות.

והרי מעלת ההתרחבות היא – שבמקורה היא למעלה יותר, וגם המשכחה היא עד למטה מטה, שכן, כאשר העניין אינו בא בהסברה ובריבוי אותיות, אין כל אחד יכול לתופסו, מה־שאי־כן כאשר העניין בא בהסברה כו', אזי יכול לתופסו אפילו פשוט שבפשוטים, עד ל"חוצה".

ג. וזהו גם שעניין הטהרה ומקווה הם בספירת הבינה⁹:

אודות עניין הטהרה במקווה מרומז ברמב"ם¹⁰ ומפורש בחסידות¹¹ שטבילה אותיות "הביטל", והיינו, שצריך להתבטל ולהטביל את עצמו לגמרי ב"מי הדעת", ועד שאפילו אם רק שערות ראשו הם מחוץ למים לא נטהר¹², כיוון שנראית עדיין מציאותו, ורק כאשר מתבטל לגמרי במי המים אזי נעשה טהור.

ועניינו בעבודה – שמי שאינו יכול להתמודד ("איינקערן זיך") עם חומריותו וגסותו, אזי העצה היעוצה היא – לטבול את עצמו באותיות התורה והתפילה, להרבות באותיות התורה והתפילה, וללמוד תורה בשופי, ובפרט בלימוד חלק התורה שאינו נותן מקום לישות – שזוהי פנימיות התורה, "אילנא דחיי"¹³.

ועל־ידי זה שיטבול עצמו בתורה, אזי יפטר מישותו כו' ויהיה טהור.

וזהו גם הפירוש בלשון חז"ל בנוגע לשיעור

8) ראה גם ת"מ חכ"א עמ' 208. וש"נ.

9) ראה בארוכה סידור (עם דא"ח) כוונת המקווה (קנוא, ואילך).

10) הל' מקואות בסופן.

11) סידור שם (קנט, סע"ד).

12) ראה רמב"ם שם פ"א ה"ז.

13) זח"ג קכ"ד, ב (ברע"מ). וראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובכ"מ.

פרשת ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כה,י)

יציאה זו רומזת לירידת הנשמה מ"באר שבע", מקור הנשמה למעלה, ל"חרן", העולם הזה הגשמי והחומרי.

"וילך" – ירידה זו פועלת בנשמה בחינת 'הילוך', כפי שנאמר "ונתתי לך מהלכים בין העומדים". "חרנה" – עליידי ירידה זו מתגלה ב"חרן" הה"א שבה, דהיינו הכוח האלוקי המהווה ומחיה את העולם, "כוח הפועל בנפעל". כמאמר רז"ל, שהעולם הזה נברא בה"א.

(ספר השיחות תשנ"ב כרך א עמ' 138)

וילך חרנה (כה,י)

מדוע נאמר "חרנה" ולא "לחרן"? יש לבאר זאת: דהנה הליכה זו רומזת לירידת הנשמה לעולם הזה, עולם שבו הנשמה היא מציאות נפרדת מהקב"ה (בגלוי) ואין נרגשת בה כלל השפעת הקב"ה. לכן נאמר "חרנה", שכן "לחרן" מדגיש את הקשר וההמשכיות למקום היציאה, ואילו הביטוי "חרנה" מבטא את הנתק השורר בין חרן לבין באר שבע.

(ספר השיחות תשנ"א חלק א עמוד 141)

ויפגע במקום (כה,יא)

ויפגע: ...ורבותינו פירשו לשון תפילה (רש"י)

מכיוון שהניסיונות הנקרים לאדם, כאשר הוא נפגש פנים אל פנים עם ענייני העולם, קשים מהניסיונות העומדים לפניו בהיותו בד' אמות של תורה, לכן בטרם יציאתו מעולמה של תורה וכניסתו לענייני העולם, עליו לעורר רחמים על עצמו ולהתפלל לה' שיעזרהו ויסייעהו, שיוכל להחזיק מעמד במערכה הכבדה ובניסיונות שנכוננו לו.

(ליקוטי שיחות כרך א עמ' 61)

וישכב במקום ההוא (כה,יא)

כל עשרים שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב. ומה היה אומר... ט"ו שיר המעלות שבספר תהילים (ב"ר פס"ח,יא)

צריך להבין, הרי אמירת 'שיר' מעידה על שמחה גלויה, כמאמר הגמרא, "אין אומרים שירה אלא על היין", ואיך אמר שירה בביתו של לבן? אלא יעקב ראה את תכלית הכוונה של ירידתו למקום שפל זה. הוא ראה את העלייה שתצמח מכך – "ויפרוץ האיש מאוד מאוד" – ולכן אמר "שיר המעלות" עוד בהיותו בבית לבן.

(ליקוטי שיחות כרך כ עמ' 126)

במתן תורה נאמר²¹ "וידבר אלוקים גו'", ובלשון חז"ל²² "מפי הגבורה שמענום", כיוון שהגבורות הם מקור ההשפעה.

אמנם, עניין "מאוד מאוד" ב' פעמים – נעשה עליידי עבודת הבירורים שהיתה אצל יעקב, בחינת עולם התיקון, שעליידי זה מגיעים לדרגה נעלית יותר גם מהגבורות העליונות דיצחק, גבורות דתוהו, ולמעלה גם מבחינת לבן, לובן העליון, על שם "שמלכין עוונותיהם של ישראל"²³, כדאיתא במדרש²⁴ "מאוד יותר מאביו (יצחק), מאוד יותר מלבן", והיינו, לפי ששורש התיקון הוא למעלה גם מתוהו.

וזהו גם מה שכתוב²⁵ "טובה הארץ מאוד מאוד" – שזהו מצד עבודת הבירורים בארץ שבע עממין לעשות ממנה "ארץ ישראל".

ו. והעניין בזה:

אברהם – ש"כתוב בו²⁶ ואברהם כבד מאוד, פעם אחת" (דלא כיעקב שכתוב בו ב' פעמים מאוד)²⁷ – לא התעסק בעבודת הבירורים, לברר הדברים הגשמיים שבעולם. וגם מה שמצינו באברהם את עניין "הנפש אשר עשו בחרן"²⁸ – הרי עניין זה היה רק בדרך עראי ולפי שעה, וזהו הטעם שאין אנו יודעים מה אירע ליוצאי חלציהם של הגרים שהתגירו עליידי אברהם²⁹.

וכמו כן יצחק – שהרי היה עולה תמימה, ולא יצא מארץ ישראל (אף שהיתה עדיין קודם הבירור)³⁰.

מה שאינן יעקב – שנאמר בו "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"³¹: בתחילה היה יעקב

מי הביא משהו מר' מיכעלע? – וגם בפעם הזו לא ענה הרשב"ץ. וכך היה פעם שלישית וכו', עד שלפתע התעורר רשב"ץ ונגש אל הגבאי. וציווהו הגבאי להיכנס מיד אל הצמח צדק.

כשנכנס הרשב"ץ אל הצמח צדק נתבטל במציאות לגמרי ועמד "כבול עץ", עד שהצמח צדק הוצרך ליטול מכיסו את הפידיון, באומרו: כשמביאים פדיון מר' מיכעלע [אינני זוכר בדיוק איך סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אם אמר ר' מיכעלע, או בלא ר'], צריכים למוסרו מיד. הרשב"ץ, שנתבטל לגמרי, לא השיב מאומה, ונשאר לעמוד כבול עץ, עד שהצמח צדק רמז שיכול ללכת, ויצא.

ואחר כך הכין את עצמו במשך ג' חודשים להיכנס ליחידות.

ובהקדמה לסיפור הנ"ל, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שר' מיכעלע אמר: אצל הרבי – רבינו הזקן – הייתי מאלו ש"עייילי בלא בר"¹⁶. אצלו – אדמו"ר האמצעי – אינני יכול לעמוד תחת גג אחד. ואילו הוא שליט"א – הצמח צדק – אינני יכול לעמוד עמו על קורה אחת.

כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ביאר את הדברים, אבל, כמו כן, שזהו מצד ההוספה וההתרחבות מדור לדור, וכאמור לעיל שאצל אדמו"ר האמצעי התחיל עניין של התרחבות.

ה. על הפסוק¹⁷ "ויפרוץ האיש מאוד מאוד" – מבאר אדמו"ר האמצעי¹⁸ כפל הלשון "מאוד מאוד":

"מאוד" – הוא עניין הריבוי שבא מצד התחלקות הגבורות, היינו, גבורות עליונות דיצחק, כמו גבורות גשמים, שמצד הגבורות יורדים הגשמים טיפין טיפין בריבוי, וזהו גם שבברכת יצחק נאמר¹⁹ "ויתן לך האלוקים", בחינת הגבורה, שבחינה זו היא מקור הברכות לכל ישראל²⁰, וגם

16) לשון חז"ל סנהדרין צ"ב, (ובפרש"י: נכסים בלא רשות).

17) פרשתנו ל"מג.

18) ראה תו"ח וישלח לט, ד ואילך.

19) תולדות כז, כח.

20) ראה גם סידור (עם דא"ח) שער התקיעות בסופו (רמז, ב).

21) יתרו כ, א.

22) מכות כ"ד, רע"א. וש"נ.

23) ראה ב"ר פ"ע, י. ורא גם יומא עה, א.

24) מדרש שכלי טוב – הובא בתו"ש עה"פ (אות קלח).

25) שלח י"ז.

26) לך י"ג, ב.

27) מדרש תנחומא קדמון מכ"י – הובא בתו"ש עה"פ (אות קלח).

28) שם י"ב, ובפרש"י.

29) ראה גם לקו"ש ח"י עמ' 89 ובהערה 14 שם. וש"נ.

30) ב"ר פס"ד, ג. פרש"י תולדות כז, ב. נתבאר בלקו"ש חט"ו עמ' 200 ואילך.

31) ריש פרשתנו.

בבאר־שבע – אצל יצחק, אשר, גם בהיותו למטה בגוף היה באותו מעמד ומצב כמו למעלה, שלכן גם בחייו נאמר "אלוקי יצחק"³², אף־על־פי ש"אין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם"³³. ולאחרי כן היה י"ד שנה בבית־מדרשם של שם ועבר, כפי שדרשו חז"ל³⁴ על הפסוק³⁵ "וישכב במקום ההוא", "באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עסוק בתורה", ומוכן גודל מעלת מדריגתו באותו זמן. ולמרות זאת – הלך משם "חרנה", אשר, נוסף על ב' הפירושים שבזוהר³⁶ אם קאי על מלכות או על עולמות ב"ע (כפי שזכר במאמר³⁷), הרי זה קאי גם על "חרנה" כפשוטו – "חרון אף של מקום (בעולם)"³⁸, שזוהי המדריגה היותר תחתונה. ובהיותו בחרן – עסק בבירור החומרות כו', שזהו מה שכתוב³⁹ "ויהי לי שור וחמור וגו'", ודווקא על־ידי זה נעשה העניין ש"ויפרוץ האיש מאוד מאוד", ב' פעמים מאד.

ז. ועניינו בעבודה:

החילוק בין תורה למצוות הוא – שהתורה היא ברוחניות, והמצוות הם בגשמיות, כמו ציצית בצמר גשמי וכיוצא־בזה. והרי תכלית התורה היא בשביל המצוות, כמאמר רז"ל⁴⁰ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", ולעתיד לבוא יהיה "מעשה גדול"⁴¹ – שהמעלה כזה היא מצד בירור הגשמי. ויתירה מזה – בבירור דברי הרשות, שזהו עניין נעלה יותר גם ממעשה המצוות⁴².

32 שם, יג.

33 פרש"י שם לא, מב.

34 פרש"י שם כח, א.

35 שם.

36 ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי ריש פרשתנו (טז, ג, ואילך, יז, ואילך).

37 פ"ב (לעיל ס"ע 220 ואילך).

38 פרש"י ס"פ נח.

39 וישלח לו.

40 קידושין מב, וש"נ.

41 ראה תו"מ סה"מ כסלו עמ' קצה, וש"נ.

42 ראה גם תו"מ סה"מ כסלו עמ' כג תמוז עמ' צא, ועוד.

ח. וזוהי גם הוראה אלינו בעניין השליחות: ידוע שרבותינו נשיאינו היו שולחים שלוחים – כפי שהיה בימי אדמו"ר האמצעי, ששלח שלוחים לארץ־הקודש, וכמסופר⁴³ שבתחילה לא רצו לנסוע, עד שהבטיח לשלוח להם את מאמרי החסידות, והיה שולח להם המאמרים בכתב יד קודשו. וזוהי הסיבה שבארץ־ישראל נמצאו הרבה ביכלאך מתורתו של אדמו"ר האמצעי. והנה, הסיבה לכך שלא רצו לנסוע היא – בגלל שעל־ידי זה יחסר להם בעניין ה"מאוד" בפעם אחת. ואף־על־פי־כן שלחו אותם, לא רק לטובת המקום, אלא גם לטובת עצמם, כיוון שעל־ידי זה מגיעים לעילוי של מאוד מאוד ב' פעמים. וכן הוא גם בכל הדורות, עד לדור האחרון – שכאשר נוסעים בשליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא הדור, צריך לידע שאין זה רק לטובת המקום, אלא גם לטובת השלוחים, שעל־ידי זה נעשה אצלם העניין של "ויפרוץ האיש מאוד מאוד", דהיינו פריצת כל הגדרים, שזהו על־ידי הפצת החסידות בשופי.

וכסיפור⁴⁴ אודות החסידים של אדמו"ר האמצעי, שבאחד הלילות כשהיה מזג אוויר טוב ("א גוטע פאגאדע"), חזרו המאמר חסידות בחוץ, ובינתיים התחיל לרדת גשם, וכאשר הבחינו שיצא גוי מבניין אחד, נכנסו ה"חוזרים" לשם להמשיך בחזרת המאמר, ואחר־כך נודע שהיה זה מקום שאסור להיכנס אליו, ובפרט לדברי תורה. והתבלבלו החסידים מזה, ונכנסו לאדמו"ר האמצעי, ואדמו"ר האמצעי שחק ("האט זיך אויסגעלאכט") מכל המאורע.

וזהו אמיתית עניין "ופרצת" – שאפילו הגדרים שיש להם לכאורה אחיזה בשולחן־ערוך, נפרצים גם הם!

(קטעים מהתועדות שבת־קודש פרשת ויצא, י' בכסלו ה'תשי"ט; תורת־מנחם כרך כד, עמ' 227-233, בלתי־מוגה)

43 ראה "התמים" ח"ב עמ' עט.

44 ראה "רשימות" חוברת קפו עמ' 11.

המצוות ולא ברכת הרשות.

שכן הכוונה בברכת המצוות כאן היא, לא רק לברכה שלפני קיום ועשית מצוה, כִּי־אם ברכה שהיא בגדר חובה (כמוכן מלשון המאמר: ברכות הנהנין שהן עניני רשות כו') ואם־כן יתכן לומר, שכאשר כל סיבת האכילה היא כדי לצאת החיוב דחייב אדם לברך כו', הרי זה בגדר ברכת המצוות.

ברכה אחת או מאה ברכות

בשבת־קודש פרשת בשלח ט"ו בשבט תשמ"ט (התועדות תשמ"ט כרך ב' עמ' 268 הערה 103) התייחס הרבי לשיעור היומי ברמב"ם סיום הלכות ברכות – שמסתיים ב"וירבה בברכות הצריכות וכן דוד אמר בכל יום אברכך", והתבטא, כי נדרש קצת הסבר ("וצריך־עיון קצת") הטעם שהרמב"ם מסיים את הלכות ברכות בפסוק "בכל יום אברכך", שבו מודגש רק שצריך־להיות ברכה (אפילו אחת בלבד) בכל יום, ולא ריבוי ברכות ("ירבה בברכות הצריכות"), ובפרט שדוד תיקן מאה ברכות בכל יום. [נוסף על־כי פשטות הכתוב מוסב על כללות השבח וההליל ב"ה ולא דווקא ברכה כפשוטה"]. וקושי זה מתבאר, כי בהוספה "וכן דוד אמר" (שלכאורה למאי נפקא מינה שדוד אמר) כוונתו לרמוז לתקנת דוד לברך מאה ברכות בכל יום (כמו שכתב לפני זה בהלכות תפלה (פרק ז' הלכה יד) "חייב אדם לברך מאה ברכות בין היום ובין

הלילה").

בהבנת דברי הרבי נראה לומר:

הרמב"ם מבהיר תחילה אודות הזוהרות מברכה שאינה צריכה ("ולעולם יזהר אדם בברכה שאינה צריכה"). בהמשך מוסיף ואומר "וירבה בברכות הצריכות", זאת כפי שמצינו בדוד שהוסיף בברכות הצריכות ותיקן מאה ברכות בכל יום;

כלומר למרות שלאור משמעות הכתוב "בכל יום אברכך" אין חיוב (ואדרבה – יתכן וכוונתו למעט) להרבות ולברך מאה ברכות בכל יום, עמד דוד ותיקן מעצמו "מאה ברכות בכל יום", ללמדנו שכל אדם שביכולתו – אכן ירבה בברכות הצריכות. (ראה הערת הת' א. אייזיקסאהן ב'הערות וביאורים' אהלי תורה נ.י. גליון ש"פ משפטים תשמ"ט הערה ד (עמודים רח)).

בדיקת מזוזות בניסן

באחד מביקוריו בחדר האוכל של ישיבת תומכי תמימים המרכזית בליל הסדר, חיפש הרבי מזוזות באחת הדלתות (הפנימיות?) והתבטא אז:

חג הפסח קשור ב'מזוזות' כמו שנאמר (כמה פעמים) "ונתנו על שתי המזוזות" (וכיוצא־בזה)... ועל פי זה יומתק המנהג (חוקי חיים לר"ח פלאגי פרשת ואתחנן) ד"ש הנהגין לבדוק... בניסן המזוזות".

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר־חב"ד 6084000.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

גאולה מכל הניסיונות ומכל ההגבלות

גם אומות העולם כבר נתבררו

פרשת ויצא היא תמיד בחודש כסלו, חודש הגאולה, ובסמיכות ליו"ד כסלו, חג הגאולה דאדמו"ר האמצעי...

הגאולה דאדמו"ר האמצעי - שהיתה גאולה דכל עניין החסידות - תוכנה בפשטות הוא, שמבלי הבט על זה שלפני זה היה במאסר אצל אומות העולם, גלות בתוך גלות - הם (הגויים) הכירו בעצמם שצריך לשחררו ובפועל שחררוהו. שגאולה זו - כמו כל הגאולות האחרות דרבתינו נשיאינו, מתחיל מאדמו"ר הזקן, ולאחרי זה מהצמח-צדק עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ב"ב"ג תמוז - מוסיפה עוד יותר בבירור האומות, עד שהם עצמם מכירים באמיתיות התורה ואלוקות. ועד כדי כך שבגאולת הצמח-צדק, הרי לא מיבעי שהממשלה היא שיחררה אותו מהמאסר (בגלל העסקנות הציבורית, בפרט בקשר עם החינוך דבני ובנות ישראל), אלא שגם נתנו לו את התואר "אזרח נכבד לדורותיו", באופן שזה נמשך לכל בני משפחתו עד עולם!

ומעשה אבות החסידות סימן לבנים - מזה מקבל כל יהודי כוח שתהיה אצלו "גאולה" בכל ענייניו, שנחלקים בכללות לג' עניינים הנ"ל: גאולה בעבודתו דקדושה, בלימוד התורה וקיום המצוות - שישתחרר מכל ההגבלות בזה, ולהוסיף בזה באופן דיילכו מחיל אל חיל, עד באופן שלא בערך, כך שבערך לזה נחשבת עבודתו הקודמת כ"מאסר" (הגבלה). על-אחת-כמה-זכמה גאולה בעבודת המלחמה שלו בעולם הזה; וגאולה מהניסיונות הקשים ד"מצרים".

לכן כדאי לקשר את חג הגאולה דיו"ד כסלו, עם הוספה - עד שלא בערך - בלימוד התורה וקיום המצוות, ובפרט על-ידי עריכת התוועדות בכל מקום, שיקבלו החלטות טובות בכל ענייני העבודה, כולל ובמיוחד - העניינים דבעל הגאולה - הפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות חוצה.

ולהמשיך זאת גם על הימים הבאים דחודש כסלו (שמשבת זו מתברכין כולהו יומין דשבוע הבא), ובפרט ב"ד ובט"ו כסלו - קיימא סיהרא באשלמותא דכל ענייני כסלו. ובמיוחד - בהכנות מתאימות לחגוג את חג הגאולה דאדמו"ר הזקן ב"ט כסלו ולאחרי זה בימי החנוכה.

ומכיוון שכל הגאולות קשורות זה בזה, שהחלטות טובות בכל עניינים אלה - יביאו מיד את הגאולה העיקרית - גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

ואז מקבלים את המענה ד"עשיו" על "וישלה יעקב מלאכים אל עשיו אחיו", שבשעתו חשב יעקב שעשיו כבר נתברר (וכך אכן היה מצד דרגת יעקב) - שכן לאחרי ריבוי העבודה במשך כל הדורות מאז, כולל בהשפעה על אומות העולם שיקיימו ז' מצוות דילהון, אזי אומות העולם הם בסיום הבירור עד שכבר נתבררו - ולכן מקבלים מיד את המענה מעשיו, שגם הוא, מצד דרגתו הוא, מוכן ללכת לגאולה.

ומתקיים הייעוד "והייתה לה' המלוכה", "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד", אמן, כן יהי רצון.

(משיחת שבת פרשת ויצא, י"א כסלו תש"ג; תורת-מנחם התוועדות תש"ג, כרך א, עמ' 454)

גם הדברים שאין ביכולתו, לכאורה, לשנותם: הקב"ה ברא אותו כך שעליו להזדקק לאכילה ושתיה וכדומה - עליו לשנות גם אותם, והשינוי - מהותי: הוא אוכל כדי שיוכל לעשות טוב, ללמוד תורה, לקיים מצוות - כדי שיהיה לו כוח לעבוד את ה'. יתר על כן: הוא עובד את ה' בעצם אכילתו - על-ידי כך הוא מברך לפני האכילה ולאחריה, וכדומה".

וב"הוספה לאחר זמן" כותב הרבי: "בעצם אכילתו - על-ידי כך הוא מברך: היינו שהאכילה נעשה טפל לגבי (העיקר) אמירת הברכה, על-דרך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום (מנחות מג,ב), החיוב הוא אמירת הברכה, ובתור תוצאה מזה - נהנה מעניני עולם-הזה (אכילה ושתיה וכיוצא-בזה).

ומזה הלכה למעשה (מנחות שם. טור שולחן ערוך או"ח סימן רצ) אשר בכדי להשלים מאה ברכות בשבת, צריך להיות אכילת פירות וכיוצא-בזה, שהעיקר בזה הוא אמירת עוד ברכות, אלא בכדי שלא תהיה ברכה לבטלה, צריך לאכול הפרי וכיוצא-בזה, שאכילה כזו - היא טפלה לגבי העיקר - אמירת הברכה. ועל פי זה יומתק לשון הרמב"ם (סוף הלכות ברכות): ולעולם כו' וירבה בברכות הצריכות, ועיין גם כן שו"ע רבנו הזקן חלק או"ח סימן רמט קונטרס אחרון ס"ק ד".

ועל פי דברי הרבי ניתן אולי ליישב קצת ב"צריך עיון" שבמאמרו של כב' קדושת אדמו"ר מוהרש"ב ד"ה "ועתה אם שמוע" תר"ס, שכתב: "שעל-ידי המצות ממשיכים גילוי שם הוי' כו' וזהו-ענין ברכת המצוות שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום (צריך עיון דבהמאה ברכות יש בהם גם ברכות הנהנין שהם עניני רשות ולא מצוה כמ"ש במ"א)".

וכתב הרב יעקב יהודה ליב אלטיין שליט"א (הערות התמימים ואנ"ש 770 גליון ט (ע), ערב שבת קודש פרשת תשא תשל"ז הערה ח' (עמוד יג) - שעל פי המבואר במכתב והוראת הרבי הנ"ל אולי יש לומר שכאשר הוא בדרגה כזו, שהוא אוכל רק כדי לצאת החיוב של אמירת מאה ברכות בכל יום (והאכילה ושתיה היא רק תוצאה מוכרחת כדי לקיים ציווי הנ"ל - שלא תהיה הברכה לבטלה), הרי אז אולי הברכה היא אפוא בדרגה של ברכת

הלכות אבל פרק ד' הלכה ד': "ומה שכתב 'ולא יפנה אדם לבקר הקברות' זה סיוס מה שכתב ש'דבריהם הם זכרונם' [ירושלמי שקלים פרק ב' הלכה ה'], ולא יפנה אדם לבקר נפש [=מצבה] שעל-גבי קברותיהם ועל-ידי-כן יהיו נזכרים, שאינם צריכים - שעל ידי דבריהם ומעשיהם הטובים הם נזכרים, כך פירש הריב"ש לשון זה". ומעניין לעניין: במסכת יומא (לח,ב) למדו מהפסוק במשלי (י,ז) "זכר צדיק לברכה", שכשמזכירין הצדיק יש לברכו. אמנם במאירי למשלי שם: "ויש בזה הערה תור[נ]יית, להיזכר בעתו מעשה הצדיקים לטוב, ולייחס להם ברכה וחיים עד העולם, כדי שילמדו השומעים מעניניהם".

הברכה עיקר והאכילה טפל

בשנת תנש"א הורה הרבי להרגיל את בני ובנות ישראל באמירת מאה ברכות בכל יום. הדברים נאמרו בשבת קודש פרשת חיי שרה במאמר (שנאמר 'כעין שיחה') דיבור-המתחיל "ויהיו חיי שרה", ובו דובר על ביאורי החסידות בעניין "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" - כרמז לכל חלקי נפש האדם, מוחין ומדות וכו', שעליהם להיות ממולאים בקדושה וברוחניות מיום הלידה ועד היום האחרון - "כולן שוין לטובה".

בעניין זה הוסברה בהרחבה החובה באמירת מאה ברכות בכל יום, המדגישות את העובדה שחיים יהודיים קשורים בברכות ו'המשכות' רוחניות. הרבי הדגיש, כי הדבר קשור לכל ילד יהודי מיד שיצא לאוויר העולם, שעליו להיות באווירה רוחנית קדושה ויש לחנכו באמירת ברכות משיתחיל לדבר.

יסוד לעניין זה אולי ב'פוקח עוורים' לאדמו"ר האמצעי פרק כח שם איתא: "וכמו שכתוב בספרי יראים שיהדר לומר בכל יום מאה ברכות, וזהו למען השם כדי להזכיר בכל רגע שהוא עובד ה' כו".

ויש להוסיף: במכתב כללי מיום י"א ניסן תשל"א (נדפס ב'תורת מנחם - אגרות מלך' כרך ב' עמ' מט) מבאר הרבי:

להתרגל לברך 'מאה ברכות' בכל יום

מה ענה אדמו"ר הזקן לטענה כנגד חסיד שהתנהג שלא לפי דרגתו • לשם מה תבעו האבות לקבל את שכרם? • כיצד ניתן לקיים זמן תפילה, אך גם לסיים אחר תפילת הציבור? • מה המקור להבאת בנות קטנות לבית הכנסת? • ועל חידושו של הרבי בעניין מאה ברכות בכל יום – שעל ידו מתיישבת לכאורה הערת הרבי מוהרש"ב נ"ע • עוד רשימה בסדרת 'יסודתו בהררי קודש'

אם חסיד – תתחסד

סיפר כ"ק אדמו"ר בכמה הזדמנויות (תורת מנחם ח"ג עמ' 200, 300; ר"ד כ"ד אייר תשל"ז – בצל החכמה עמ' 41; התוועדויות תשמ"ח כרך ב' עמ' 566) על טענה שהגיעו עמה לאדמו"ר הזקן, שחסיד מסוים קורא לעצמו בשם "חסיד" ומהדר בהידורים שאינם שייכים למדרגתו. תגובת אדמו"ר הזקן הייתה (על יסוד המשנה בסיום מסכת פאה) – כי מכיוון שהלה עושה את עצמו חסיד, אף על פי שלעת עתה אינו כן, מובטח הוא ש"אינו מת מן הזקנה" עד שיהיה חסיד! ויש לציין ל"ארחות חיים" להראש פסקא עז: "אל תניח דרך חסידות אף על פי שמלעיגין עליך, ואל תיבוש לדבר מצווה". אמנם מן הראוי להדגיש שבוודאי לא מדובר בעם-הארץ – על פי מה שכתב אור החיים הק' (ויקרא כ"ג, אות ו"א): "ולא עם-הארץ חסיד... פירוש שאסור לעם-הארץ להתנהג בחסידות שיעשה חומרות וגדרים כמנהג החסידים, כי

לפעמים יעשה חומרא בדבר שהוא אדרבה עברייני... כמו ששמענו שהיה מעשה כן, והן כדומה לזה ציוו חז"ל שאין לעם-הארץ להתנהג במידת חסידות, והוא מאמר ה' כאן "אם בחקותי תלכו" שהיא עסק התורה, הוא – ואת מצותי תשמרו פירוש תעשה לכם משמרת כדי לקיימם גדרים ושמירות ולא זולת זה".

לבקש שכר... כאברהם

שכרו של אברהם היה חשוב – כראיה והוכחה לצדקת דרכו בפרסום אלקות בעולם, וכך מבאר זאת כ"ק אדמו"ר בליקוטי שיחות (כרך ב' עמ' 45 ואילך): הסיבה לנאמר "ומה שאתה דואג על קבול שכרך – שכרך הרבה מאוד" (פירוש רש"י על הפסוק (לך ט"ו, א): אל תירא אברהם אנוכי מגן לך שכרך הרבה מאוד): כי דווקא מפני היות אברהם "עובד מאהבה" מכל וכל, לא ראה בשכר המצוות תועלת בשבילו אלא לכבודו יתברך, כדי שעל ידי השכר יתרבה כבוד שמים בעולם. חששו

היה שלולי זאת יהיה חסרון בקידוש שם-שמים, ולכן היה דואג ומתיירא. לכך הובטח מהבורא: "אנוכי מגן לך שכרך הרבה מאוד". עד כאן תוכן הדברים.

ואולי יש לומר כיסוד (קצת) לביאור – במקרא מלא הנאמר בקהלת ט, ט"ז:

חכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים (וראה בספורנו שם: ובוזה לא יושג אותו הטוב שאפשר שיושג בחוכמתו).

ולפי ביאורו של כ"ק אדמו"ר יש להסיר תמיהת המפרשים בדברי חז"ל עה"פ (ויצא כ"ט, א) "וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך" – "לפי שבא בידיים ריקניות, אמר, אליעזר עבד אבי אבא היו בידי נזמים וצמידים ומגדנות, ואני אין בידי כלום" (הובא בפירוש רש"י). ותמהו מפרשים: איך אפשר לומר שחוסר הממון [ובפרט שבריש הפרשה מפורש שיעקב הסתפק לעצמו ב"לחם לאכול ובגד ללבוש" (ויצא כ"ח, ב)] מהווה סיבה לבכיה?

אמנם עפ"י הנ"ל מובן: יעקב כמו אברהם עסק בפרסום אלוקות, ולזה מועיל שרואים שעבדי ה' יש להם גם גשמיות בהרחבה (כ"נזמים וצמידים ומגדנות), ולכן בכה שמא לא יוכל להשפיע כדבעי.

זמן תפילה

בכמה ממכתבי כ"ק אדמו"ר עולה בבירור שהעיקר הוא להתחיל בזמן תפילה, אף אם יסיים מאוחר יותר. יש להצביע כי הדברים מפורשים בערוך השולחן סימן קי סעיף ה: "ולעניות-דעתי נראה מתוספות ברכות [ז, א בד"ה שאלמלי] דהולכין אחר ההתחלה ואם התחיל בזמן תפלה מקרי תפלה בזמנה אף על פי שמסיימה לאחר הזמן עיין שם".

ומקורו כנראה במחצית השקל או"ח (סימן ו' ס"ק ז), שהאריך בראיה מתוספות הנ"ל, והסיק מכך: "כי הכל נמשך אחר ההתחלה... אם כן כשהתחיל בעת רצון אף גם מה שאומר אחר תפלת הציבור היא בכלל הרצון אף ביחיד כיוון שהתחיל עם הציבור עיין-שם עוד". [וראה עוד פסקי תשובות (רבינוביץ) סימן פט ס"ח (עמ' 9

תרסה הערה 125)].

בנות קטנות בבית הכנסת

בשיחת ש"פ וילך ו' תשרי תשמ"ט (התוועדויות תשמ"ט כרך א' עמ' 39) איתא: כל אחד ואחת מישראל, האנשים והנשים והטף, כמנהג ישראל שבאים כולם לבית הכנסת ושומעים קריאת התורה וכו'".

ומוסיף בהערה 25: ומעשה רב (בהסכם גדולי ישראל) שגם ילדות קטנות באות עם אבותיהן לבית הכנסת (לא רק לעזרת נשים) ואפילו לאחר גיל שלוש שנים – כל זמן שלא הגיעו לכלל חינוך והבנה בעניין זה, עכלה"ק.

ויש לציין שיסוד הדברים נלמד בחז"ל עה"כ בפרשת וילך (ל"א, ב) "הקהל את העם האנשים והנשים והטף", ובגמרא חגיגה ג, א: "טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאייהן".

ובמסכת סופרים פי"ח הלכה ו: "טף למה בא? כדי ליתן שכר למביאייהן. מכאן נהגו בנות ישראל קטנות לבוא לבתי כנסיות, כדי ליתן שכר למביאייהן, והן לקבל שכר". ובפירוש נחלת יעקב (עמ"ס סופרים מ"ר נוימבורג): "שאף שקטנים אינם בני שכר ועונש, מכל מקום על ידי הבאתם תיכנס יראת ה' בלבבם בגדלותם, ועל ידי זה יקבלו שכר".

[ובמשנה ברורה סצ"ח ס"ק ג הביא משל"ה, שהכוונה לקטנים שהגיעו לגיל חינוך, אבל אין להביא קטנים שלא הגיעו לחינוך, משום שמבלבלים דעת המתפללים וכו' – אבל דעת כ"ק כנראה שונה ועל פי דברי החתם סופר – שאם נותן דעתו לתורה אין הקטנים מבלבלים אותו, ראה 'ניצוצי רבי' גליון הקודם (א'ז)].

זכרון הצדיקים

בכמה מקומות הובאו דברי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בעניין קדיש וענייני יארצייט בכ"ד טבת (יום הילולת אדמו"ר הזקן) שאדמו"ר הזקן אינו צריך לזה – [אלא] אנו צריכים לו (ראה גם 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' קנט הערה 33). והנה מעין זה ממש כותב הכסף משנה לרמב"ם